

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

7
2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

7491
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 406 sahifa, 30-iyul, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abdurahmonov Qalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yoshlar, fan, ta'lim, sog'liqni saqlash, madaniyat va sport masalalari bo'yicha maslahatchisi o'rinbosari

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'ZR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori

Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dots., O'ZR Tabiat resurslari vaziri o'rinbosari

Djumaniyazov Maqsud Allanazarovich, Qoraqalpog'iston Resp. Tabiat resurslari qo'mitasi raisi

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'ZR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Utayev Uktam Choriyevich, O'ZR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'ZR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori

Abdurahmanova Gulnora Qalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori

Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori

Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasida professori

Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi

Kamilova Iroda Xusniddinova, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Sevil Piriyeveva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'ZR Tabiat resurslari vazirligi,
O'ZR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot"
jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli
qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Green Economy Transition Strategy for Uzbekistan	6
Raekwon Chung , Chairman, Supervisory Committee for New Climate Innovation Center at TSUE	
Jahon Savdo Tashkilotiga a'zolikning dolzarb masalalari.....	8
Nodira Shotursunova , Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)	
"Yashil iqtisodiyot" dan "yashil taraqqiyot" sari.....	12
Shoyqulov Baxtiyor Bakirovich , t.f.n., dotsent	
Tadbirkorlik faoliyatida yuzaga keladigan risklarni sug'urtalashning mohiyati va xususiyatlari.....	16
Egamov Zoxid Baxtiyarovich , bosh mutaxassisi	
Unleashing the Potential of Human Capital for Green Development: Bridging the Gap between Environmental Sustainability and Skill Development.....	26
Muratova Muzayana , Teacher	
Анализ состояния применения механизма инновационного управления инфраструктурами нефтегазовых предприятиях в условиях глобальной потепление земли.....	34
Кучаров Абдор Сабиринович , профессор; Динара Нурмамад кизи Ишманова , доцент; Тю Константин Геннадьевич , соискатель	
Enhancing Methodology for Developing Professional and Communicative Skills of Future Economists in the Context of Teaching English and Green Economy	39
Nargiza Samandarova Muxammadovna , Teacher	
The Role of Higher Education in Shaping a Sustainable Green Economy.....	47
Ikromov Sayidolim , Teacher	
O'zbekistonda yashil turizmni rivojlantirish istiqbollari.....	54
Rasulova Nigora Yusupovna , kafedra assistenti	
Qishloq hududlarini rivojlantirishda agroturizmning ahamiyati	58
Jontemirova Iroda Ikrom qizi , talaba	
Iqtisodiy rivojlanish yo'lida "Yashil iqtisodiyot" ning o'rni.....	61
Hamroyeva Sevinchbonu Hamroyevna , talaba	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyot va yashil byudjetlashtirish tizimiga o'tishning ahamiyati.....	64
Raxmanov M. A. , tayanch doktorant	
Sustainable Globalization: Nurturing a Green Economy in Higher Education.....	68
Tukhtaeva Shakhnoza , Teacher	
Qishloq xo'jaligida ishlab chiqarishni investitsiyalar yordamida oshirish xususiyatlari.....	75
Bauyetdinov Majit Janizagovich , kafedra dotsenti; Djumaniyazov Ubbiniyaz Ismayl uli , tayanch doktoranti	
Qishloq xo'jaligi nisbiy samaradorligini baholash.....	79
Berkinov Bozorboy , iqtisodiyot fanlari doktori, professor; Qulmatova Sayyora Safarovna , PhD; Ruxsatova Rushana O'ktamovna , erkin tadqiqotchisi	
O'zbekiston Respublikasidagi yirik tijorat banklari kreditlash amaliyotining ekonometrik tahlil va natijalari	86
Kaxxarov Ulug'bek Xalmatovich , mustaqil izlanuvchi	
O'zbekistonda eksportni kreditlash mexanizmlarini yanada kengaytirish yo'nalishlari.....	97
G'aniyev Shaxriddin Abduvoxidovich , i. f. d., professor; Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich , i. f. d. (PhD)	
Tijorat banklarida iqtisodiy-matematik modellashtirish samaradorligini yanada oshirish usullari.....	102
Raxmanov Mexridin Sindarovich , kafedra dotsent v. b.	
Banklarda moliyaviy resurslarni boshqarishning ayrim rivojlangan mamlakatlar tajribasi.....	106
Ortiqov Uyg'un Davlatovich , kafedra dotsenti, i.f.n.	
Зарубежный опыт в области цифровизации цепочки поставок продуктов питания	115
Марданова Барно Асатуллоевна , докторант	
Environmental culture and building the ecosystem performance: An empirical analysis from Uzbekistan.....	119
Aziz Zikriyoev , PhD	
Kichik biznes subyektlarining eksport salohiyatini oshirishda innovatsiya va raqamlashtirish bo'yicha xorij tajribasi.....	129
Kambarova Sh. M. i.f.b.f.d. PhD	

Xalqaro dividend siyosati tajribalarida "S&P 500 dividend aristocrats" amaliyoti va uni milliy fond bozorida qo'llash imkoniyatlari.....	134
Sherkuziyeva Nasiba Abrorovna , dotsent	
Yirik sanoat korxonalarida innovatsion menejmentni joriy etish asosida mehnat samaradorligini oshirish yo'llari	139
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich , i. f. b. f. d. (PhD), dotsent; Saotaliyeva Nozima Isomiddinovna , talaba	
Byudjetdan tashqari mablag'lari samaradorligini oshirishda davlat xaridlarining roli	147
Norov Akbar Ruzimamatovich	
O'zbekistonda sanoat kooperatsiyasi asosida tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni mahalliyashtirish jarayonlari tahlili	151
Egamberiyev Shuxrat Satimbayevich , i.f.f.d.(PhD)	
Aholining tadbirkorlik faolligini oshirishda oilaviy tadbirkorlikning roli	158
Xudayarova Maftuna Shavkatovna , tayanch doktorant	
Elektron tijoratni samarali tashkil etishda raqamli platformalarning yaratilish texnologiyasi	164
Karimova Shirin Zoxid qizi , tayanch doktorant	
Tadbirkorlik subyektlarini moliyalashtirish mexanizmini takomillashtirish orqali aholi bandligini ta'minlash	168
Shakirova Nigora Axralovna , kafedra dotsenti v.b.	
Aglomeratsiya iqtisodiyoti – hududiy rivojlanini harakatlantiruvchi omili sifatida	172
Raximbayev Akmal Azatboyevich , mustaqil tadqiqotchi	
Overview of Environmental Management in Uzbekistan: A Comparative Analysis of Protected Areas and Waste Management.....	177
Mamadjonova Sarvinoz Sharifjonovna , PhD	
Obligatsiyalar bozorining paydo bo'lishi va uning iqtisodiyotga kapital jalb qilishdagi ahamiyati	182
Xushvaqov Islombek Muxammadi o'g'li , tayanch doktorant	
Iqtisodiy subyektlarga soliq yukini hisoblashning ahamiyati va zarurati.....	186
Abduturovov Jasurbek Nozimjonovich , mustaqil izlanuvchi	
Muammoli kreditlar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	195
Tojiyev Sardor Dilmurod o'g'li	
Yangi O'zbekiston taraqqiyotida sug'urta munosabatlarini amalga oshirishning ahamiyati va zarurligi.....	199
Abdutarapova Dildora Farxodjon qizi , tayanch doktorant	
Assotsiativ qoidalar va bozor savatlarining tahlili	205
Sh. B. Rajabov; Sadinov Aziz Ziyadullayevich , 3 st year doctoral student	
Mamlakatda davlat soliq xizmati organlari soliq ma'muriyatchiligi faoliyati tahlili.....	210
Tashmuxeimedova Yayra , tadqiqotchi	
Exploring the Integration of Management and Marketing Strategies in Higher Education Institutions: Addressing Crucial Gaps for Enhanced Organizational Performance.....	213
Rakhimova Gulnoza , Teacher	
Особенности научной биографии художника Урала Тансыкбаева (на материале эпистолярного наследия).....	218
Искендир Аккуралай Абдиуалиевна , докторант	
Raqamli iqtisodiyot: milliy iqtisodiyot drayveri	222
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna , kafedra dotsenti; Berdiyeva Janonaxon Jahongir qizi	
Роль цифровизации туристической отрасли в повышении её экспортного потенциала страны	228
Суюнова Фотима Баходир кизи , базовый докторант	
Таргетирование инфляции в Узбекистане: предпосылки применения и первые итоги	233
Рашидов Рахимжон Искандарович , в.и.о доцента; Якубова Шамшинур Шухратовна , к.э.н., доцент, докторант (DSc)	
O'zbekistonda tadbirkorlik faoliyati va uning barqarorligini ta'minlashda sug'urtaning o'rni	240
Nomozova Qumri Isoyevna , iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent	
Tijorat banklarining investitsion jozibadorligini takomillashtirishning xorijiy davlatlar tajribalari.....	248
Nazarov Qilich Xolmuradovich , kafedra assistenti	
Bank moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda huquqiy mexanizmlarning o'rni	255
Akbarov Behzodhon Ulug'bek o'g'li , mustaqil tadqiqotchi	
Tijorat banklarida muammoli aktivlarni boshqarishning dolzarb masalalari.....	262
Do'sanov Doniyor , magistr	

Tijorat banklarida raqamli texnologiyalarni joriy qilish xususidagi ilmiy-nazariy qarashlar	269
N. N. Ro'ziyev	
Exploring the Potential of Islamic Finance in Uzbekistan.....	277
Sattorova Nasiba G'anijon qizi , Teacher	
O'zbekiston Respublikasida tijorat banklari faoliyatini tartibga solish tizimining zamonaviy holati.....	284
Murodova Dilnoza Choriyevna , PhD	
Kredit mexanizmini metodologik asoslarini takomillashtirish	288
Gadoyev So'hrob Jumakulovich , mustaqil tadqiqotchi	
Korxonalarda raqamli marketing vositalaridan foydalanish xususiyatlari.....	295
M. A. Saparova , talaba	
Приоритетные направления модернизации системы подготовки туристских кадров.....	299
Очилова Хилола Фармоновна , к.э.н., доцент	
Improving the use of competitive strategies in the management of sewing and knitting enterprises during green development	304
Vafoyeva Dilafruz , Teacher	
O'zbekistonda savdo xizmatlari sohasining rivojlanish tendensiyasi va istiqbollari	311
Xojiyev Elshod Yoqub o'g'li , katta o'qituvchisi, PhD	
O'zbekiston Respublikasida aholini ijtimoiy himoya qilishning zamonaviy statistik usullaridagi tahlili	316
Kutbitdinova Muhayyoxon Inoyatovna , tayanch doktorant	
O'zbekiston to'qimachilik sanoatida CRM strategiyalaridan foydalanish yo'llari	323
Xalilova Nafisa Komilovna , magistrant	
Ko'zi o'z shaxslarni ish bilan ta'minlashni qonunchilik vositasida tartibga solishdagi xorijiy tajriba	327
Usmonov Ziyodulla Ulmas o'g'li , tayanch doktorant	
Оптимизации операционной стратегии и повышение экономического потенциала хлопково-текстильных кластеров.....	334
Джурабаев Отабек Джурабаевич , доцент кафедры	
Необходимость управления активами и пассивами современными банками Узбекистана.....	341
Фаттахова Муниса Абдухамитовна	
Transport logistika xizmatini eksportni takomillashtirishga ta'siri	349
Jumabayeva Akmole Sheraliyevich , magistrant	
Цифровая валюта: возможные последствия вывода из обращения наличных денег	354
Бахромов Мирзаахмад Рустам угли , студент; Абдикаримова Динара Рустамхановна , научный руководитель, д. э. н. (DSc)	
Systematic mapping study of higher education in green development context.....	361
Asqarova Feruza Abdullaevna , Senior Teacher	
O'zbekistonda rekreatsiya turizmini rivojlantirish imkoniyatlari	368
Vayskulov Ramazon Alisher o'g'li , kafedra o'qituvchisi; Shaymanova Nigora Yusupovna , tayanch doktoranti	
Особенности подготовки юных футболистов на этапах начальной подготовки, спортивно – оздоровительном и групп начальной специализации.....	373
Д. К. Исмагилов , кандидат педагогических наук, доцент	
Optimizing Financial Resources Management in Treasury Systems for Sustainable Green Development.....	377
Shodmonkulova Shahlo , PhD student	
Iqtisodiy xavfsizlikning institutsional asoslarini takomillashtirishning xorij davlatlar tajribasi	384
Mamatov Sardor Axmatjonovich , mustaqil tadqiqotchi	
Bank tizimida resurs bazasini mustahkamlash yo'llari.....	390
Voxidov Oybek Rozikovich , mustaqil tadqiqotchisi	
Integrating Career-Oriented Communication Competences in English Language Teaching for Future Specialists in Higher Education Institutions: A Catalyst for Green Economy	398
Rajapov Sulaymon Nuraddin Ugli , Teacher	
Tijorat banklari faoliyatida raqamli texnologiyalaridan foydalanish samaradorligini baholash istiqbollari	406
Fayziyeva Muyassarzoda Xancharovna , mustaqil izlanuvchi (PhD)	

KORXONALARDA RAQAMLI MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH XUSUSIYATLARI

M. A. Saparova

Urganch davlat universiteti iqtisodiyot yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Maqolada korxonalarning raqamli marketingi bo'yicha amaliy jihatlari, raqamli marketing vositalari hamda kompaniyalar faoliyatida raqamli marketing vositalarini takomillashtirish bo'yicha marketing tadbirlari tahlili yo'ritib berilgan.

Kalit so'zlar: raqamli marketing, marketing vositalari, SEO, SMM, SERM, Kontekstli reklama.

Аннотация: В статье описаны практические аспекты цифрового маркетинга предприятий, инструменты цифрового маркетинга и анализ маркетинговых мероприятий по совершенствованию инструментов цифрового маркетинга в деятельности компаний.

Ключевые слова: цифровой маркетинг, маркетинговые инструменты, SEO, SMM, SERM, контекстная реклама.

Abstract: The article describes the practical aspects of digital marketing of enterprises, digital marketing tools and the analysis of marketing measures for improving digital marketing tools in the activities of companies.

Key words: digital marketing, marketing tools, SEO, SMM, SERM, contextual advertising.

KIRISH

Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi davrida bilim va kasbiy ko'nikmalarning o'sish sur'ati jadal rivojlanib bormoqda. Ijtimoiy tarmoq foydalanuvchilarining faol o'sishi va ichki marketing vositalarining yaratilishi biznesni rivojlantirishni oflayn formatdan raqamli-maydonga yo'naltiradi. Shu bilan birga ijtimoiy tarmoqlar biznesni kengaytirishga, hududlarga kirib borishga hissa qo'shadi va reklama ko'rsatkichlari samaradorligini baholash uchun tahlil vositalaridan foydalanishni ta'minlaydi. Demak, ijtimoiy tarmoq foydalanuvchilarining ham faol o'sishi va ichki marketing vositalarining yaratilishi biznesni rivojlanishini oflayn formatdan raqamli-maydonga yo'naltirishni joriy etishning nazariy va uslubiy asoslari va yondashuvlarini ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Zamonaviy dunyoda potensial iste'molchiga ta'sir qilish usullari tez o'zgarib bormoqda. So'nggi yillarda eng ommabop usullaridan biri raqamli marketing bo'lib, u nafaqat maqsadli auditoriya haqida aniq va obyektiv ma'lumotlarni to'plash, balki brend yoki mahsulotni sotish va ilgari surish natijalarini ham kuzatishi mumkin.

Dastlab raqamli marketingning eng keng qamrovli ta'riflaridan biri Britaniyaning to'g'ridan to'g'ri va raqamli marketing instituti (Institute of Direct and Digital Marketing – IDM) tomonidan ratifikatsiya qilingan. Raqamli Marketing Kengashi konvensiyasiga ko'ra, raqamli marketing – bu raqamli texnologiyalarning strategik ahamiyatini e'tirof etish va integratsiyalashgan yondashuvni ishlab chiqish orqali daromad olish va mijozlarni ushlab turishga qaratilgan kompaniyaning marketing faoliyatini qo'llab-quvvatlash uchun virtual makonda axborot kanallaridan kompleks foydalanish, mijozlarning ehtiyojlarini qondirish va ularning kompaniya, brend, mahsulot va xizmatlar haqida xabardorligini oshirish maqsadida onlayn xizmatlar ko'rsatishni yaxshilashdir ^[1]. Ushbu ta'rifni uchta semantik qismga bo'lish mumkin:

- birinchi qismda raqamli aloqa kanallarining keng doirasi (bloglar, ijtimoiy tarmoqlar, veb-saytlar) yoritilgan. Bunda marketolog kompaniyalarda sinergik ta'sirni ta'minlash uchun boshqa vositalardan ham foydalanishi kerak;
- ikkinchi qismi biznes rentabelligini oshirishning eng muhim manbai sifatida yangi mijozlarni jalb qilish va mavjud mijozlar bilan munosabatlarni boshqarish g'oyasini ifodalaydi. Bu raqamli marketingning asosiy vazifasi hisoblanadi;

- uchinchi qismi kompaniyaning Internetda mavjudligini ta'minlashga strategik yondashuvning ahamiyatiga ishora qiladi. Bu mijozning qadriyatlari, ehtiyojlari, tajribasi va boshqa muhim xususiyatlarini chuqur o'rganishni, shuningdek, tarmoqdagi eng yaxshi aloqa kanallarini tanlashni o'z ichiga oladi.

Shu bilan birga Artamova O. B "Raqqamli marketing (raqamli marketing) – televidenie, Internet, radio kabi axborot va elektron kanallardan foydalanish orqali iste'molchiga kompleks ta'sir ko'rsatish (ularni jalb etish va ularni ushlab turish) vositalari va usullari to'plami" "deb ta'riflaydi [2].

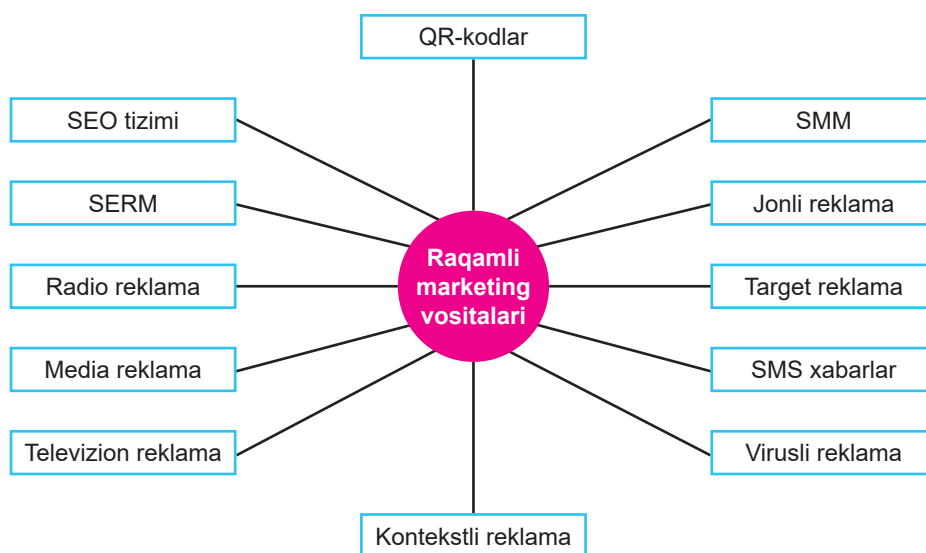
Umumiy qilib keltiradigan bo'lsak, ushbu yo'nalishda ilgari olib borilgan tadqiqotlarga qaramay, korxonalar faoliyatida raqqamli marketing tizimini shakllantirish muammosini hal qilish, nazariy va amaliy ishlanmalarning mazmuni o'rganishni taqozo qiladi.

TAHLILLAR VA NATIJALAR

Raqqamli marketing vositalari odamlarni xabardor qilish, kompaniya, brend, xizmat yoki mahsulotga potensial mijozlarning e'tiborini jalb qilish uchun barcha usullar, vositalar va tadbirlarni o'z ichiga oladi. Ko'pincha, bir vaqtning o'zida bir nechta vositalar ishtirok etadi, bu esa maksimal maqsadli auditoriyani qamrab olish va yuqori reklama samaradorligiga erishish imkonini beradi. Ushbu vositalardan qaysilarini qo'llash korxonaning maqsadlariga, uni amalga oshirish bosqichiga, maqsadli auditoriyaning xususiyatlariga, reklama qilinadigan mahsulotga va boshqalarga bog'liq bo'ladi (1-rasmga qarang).

Quyidagi keltirilgan 1-rasm ma'lumotlariga asoslanib asosiy raqqamli marketing vositalarini tahlilini ko'rib chiqamiz:

- 1. Kontekst reklama.** Bu tematik saytlarda reklamalarni (matn, grafik yoki havolalar ko'rinishida) joylashtirishdan iborat.

1-rasm: Raqqamli marketing vositalari [3]

Kontekstli reklamanning quyidagi turlari mavjud:

Qidiruv reklamasi. Qidiruv satriga so'rov kiritilgandan so'ng paydo bo'ladi. Qidiruv reklamasi qidirilgan so'rovga to'liq mos keladi va barcha daromadlar kontekstli reklama tarmog'i tomonidan olinadi.

Tematik reklama. Daromad reklama tarmog'i va reklama ko'rsatiladigan sayt yaratuvchisi o'rtasida bo'linaadi. Bunday reklama mavzuga tegishli bo'lishi mumkin, lekin ba'zida u boshqacha.

Behavioral reklama. Qidiruv tizimlarida ushbu mavzuga qiziqqan foydalanuvchilarga ko'rsatiladi.

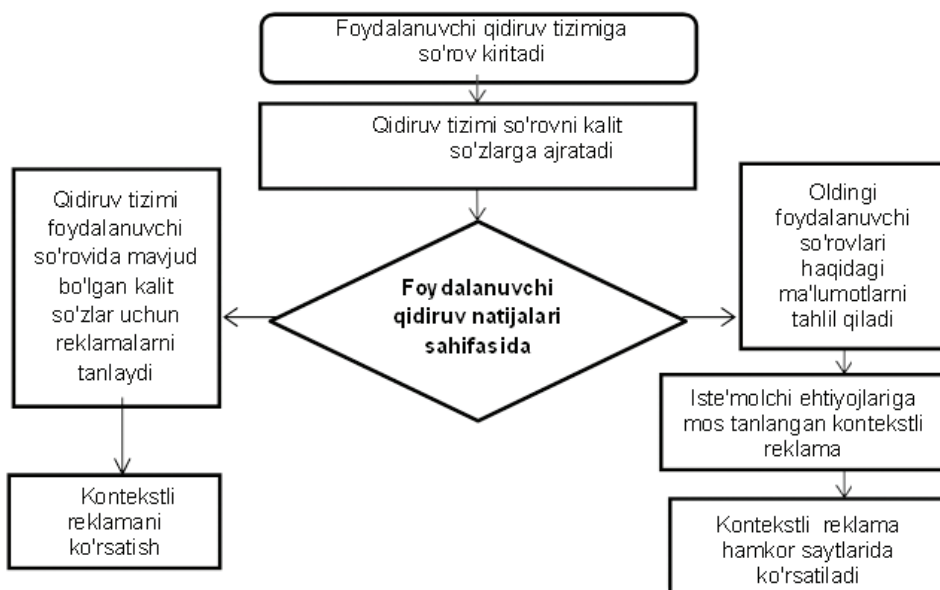
Kontekstli reklama. Bunda ikkita harakat mexanizmi mavjud (2-rasm).

Birinchi holda, kontekstli reklama to'g'ridan to'g'ri qidiruv natijalari sahifasida ko'rsatiladi va uning mazmuni foydalanuvchining qidiruv so'roviga to'liq mos keladi.

Ikkinchi holda, kontekstli reklama turli mavzulardagi saytlarda ko'rsatiladi; shu bilan birga, reklama mazmuni ko'pincha sayt mazmuniga emas, balki foydalanuvchilarning oldingi so'rovlari (qidiruvni qayta yo'naltirish) haqidagi ma'lumotlarga mos keladi.

2. **SEO targ'iboti.** Uning maqsadi – qidiruv tizimini optimallashtirish amalga oshiriladigan tematik so'rovlar bo'yicha qidiruv natijalarida reklama beruvchining veb-saytini ko'rsatish va hokazo.

2-rasm: Kontekst reklama ishlash mexanizmi ^[4]

3. **SMM – ijtimoiy media marketingi** bo'lib, mahsulot, xizmat, xizmatlarni reklama qilish va yoritish maqsadida boshqa odamlarning internet saytlarida (forumlar, bloglar, veb-saytlar, chatlar, yangiliklar resurslari va boshqalar) tadbirlar majmuasini o'tkazishdan iborat. ^[5]
4. **SERM** – sharhlar bilan saytlarda uning ijobiy imidjini yaratish orqali kompaniya obro'sini yaratish hisoblanadi ^[6].
5. **Butunjahon Internet tarmog'ida media (banner) reklamasi** quyidagi formatlar bilan ifodalanadi: bannerlar va tizerlar – matnli yoki matnsiz statik yoki ba'zan interaktiv rasmlar; video reklama; mobil reklama. Display reklama ham tematik saytlarda, ham har kuni yuz minglab va millionlab odamlar foydalanadigan mashhur portallarda joylashtirilishi mumkin. Yechilishi kerak bo'lgan vazifalarga qarab, ommaviy axborot vositalarida reklamaning uch turini ajratish mumkin:
- Imidj reklamasi – brend yoki savdo belgisining imidj-reklamasi. Obro'ni shakllantirish va qo'llab-quvvatlash va brend xabardorligini oshirish vazifalarini hal qiladi;
 - mahsulot (tovar) – muayyan mahsulot reklamasi. Mahsulot mavjudligi haqida xabardorlikni oshirish va sotish hajmini oshirishga qaratilgan;
 - savdo reklamasi – ma'lum bir savdo taklifini reklama qilish. Ushbu turdagi reklamaning asosiy maqsadi savdoni rag'batlantirishdir.

Zamonaviy ommaviy axborot vositalarida reklama to'g'ridan to'g'ri alohida reklama platformasi orqali ham, reklama tarmoqlari orqali ham joylashtirilishi mumkin. Afzalliklar orasida reklama kompaniyalarini yuritish uchun yagona interfeys, banner formatlari uchun bir xil talablar va yuqori aniqlikdagi nishonlashni o'rnatish uchun keng imkoniyatlar mavjud.

6. **Reklama oynalari.** Bu tematik saytlarda qalqib chiquvchi reklamalarni ko'rsatishni o'z ichiga olgan onlayn reklama usuli.
7. **Televizion reklama.** Bu onlayn reklamaga qaraganda ancha qimmatga tushadi, lekin u turli yoshdagi maksimal auditoriyaga erishish imkonini beradi.
8. **Radioreklama.** Bu ahamiyatli reklamaning ancha qimmat turi hisoblanadi, biroq kengroq va ko'proq auditoriyaga chiqishning yaxshi usullaridan biri.
9. **Tabiiy reklama.** Bu mahsulot xizmat sotib olishni rag'batlantiradigan uchinchi tomon resurslarida "tabiiy" materiallarni (sharhlar, ekspert xulosalari va boshqalar) nashr etishdan iborat.

Shuningdek, QR-kod (Tezkor javob kodi) – ikki o'lchovli shtrix-kod bo'lib, o'zboshimchalik bilan matn yoki aniq ma'lumotlarni (shaxsning aloqa ma'lumotlari, veb-saytga havola, SMS shabloni va boshqalar) o'z ichiga oladi.

10.Target reklama, ya'ni maqsadli reklama – bu maqsadli iste'molchilarning ma'lum bir auditoriyasiga qaratilgan reklama. Targeting (inglizcha target – maqsad) reklama mexanizmi sifatida barcha mavjud auditoriyadan yangilik iste'molchilarining aynan shu qismini (maqsadli auditoriya) ushbu yangilikni kuttayotgan va bu mexanizm orqali umidlarni qondira oladigan qismini tanlash imkonini beradi. Maqsadli reklama ma'lum iste'molchilar guruhlariga maqsadli ta'sir o'tkazish imkonini beradi.

XULOSA

Xulosa qilib keltiradigan bo'lsak, bugungi kunda korxonalar iste'molchilarga murojaat qilishi kontentni ko'rish yoki mahsulotlarni tanlashlari haqida tobora ko'proq vazifalarni bajarishlari kerak. Chunki odamlarning diqqatni jamlash qobiliyati o'zgarmoqda y'ani veb-sahifa mazmuni bilan tanishish uchun inson o'rtacha hisobda sakkiz soniyadan ko'p bo'lmagan vaqt davomida diqqatini biror narsaga qaratadi, shundan so'ng u boshqa narsalarga o'tadi. Bu shuni anglatadiki, vaqt insoniyatning eng qimmatli boyligiga aylanib bormoqda va marketingologlarning aloqaning birinchi soniyalaridanoq iste'molchilarni jalb qilish, ularni hayratda qoldirish va ularga kerakli vaqtda kerakli xabarni raqamli marketing vositalari yordamida yetkazish qobiliyati raqobatbardoshlikning asosiy omilidir. Bunday sharoitda foydalanuvchilar bilan o'zaro aloqa qilishning ilg'or usullari va texnologiyalaridan foydalanish bilan bog'liq asosiy tendensiyalarni bilish muhim va dolzarb hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Вертайм К. Цифровой маркетинг. Как увеличить продажи с помощью социальных сетей, блогов, вики-ресурсов, мобильных телефонов и других современных технологий / К. Вертайм, Ян Фенвик. – М.: Альпина Паблишер, Юрайт, 2018. – 384 с.
2. Артамонова О.В. Актуальность использования digital-инструментов при продвижении продукта на современном рынке / О.В. Артамонова // Молодой ученый. – 2017. – № 10.
3. Р.А.Муталибеков. "Цифровой маркетинг в деятельности организации: современные подходы и инструменты". Томск–2019. 57 с.
4. Р.А.Муталибеков. "Цифровой маркетинг в деятельности организации: современные подходы и инструменты". Томск–2019. 68 с.
5. SMM, который никогда не будет работать. Рассказ о бесплатном сыре [Электронный ресурс] // Mad Cats. – Электрон. – М., 2018. – URL: <http://madcats.ru> (Дата обращения: 15.11.2019).
6. Халилов Д. Маркетинг в социальных сетях / Дамир Халилов – 2-е изд., перераб. и доп.- М.: Манн, Иванов и Фербер, 2017. – 240 с.

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

«Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot» jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi 26-uy.